

Asia: VN/18838/2024

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi uuden päästöttömän rakennuksen energiatehokkuudesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Arkkitehtiliiton lausunto luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi uuden päästöttömän rakennuksen energiatehokkuudesta

Ympäristöministeriö on pyytänyt Suomen Arkkitehtiliitolta lausuntoa asetusluonnoksesta, joka koskee uuden päästöttömän rakennuksen energiatehokkuutta. Samaan aikaan lausuntokierroksella ovat myös kaksi muuta asetusluonnosta, jotka liittyvät myös uudelleen laaditun EPBD-direktiivin toimeenpanoon. Rakentamislain 37 § antaa valtuudet näiden asetusten antamiseen.

Euroopan unionin ilmasto- ja energiapolitiikan keskeisiä sitoumuksia ovat kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen sekä uusiutuvan energian paikan päällä tapahtuvan käytön maksimointi. Tavoitteena on myös päästötön rakennuskanta vuoteen 2050 mennessä. Nämä ovat hyviä tavoitteita, joita kannatamme. Lausunnolla oleva ehdotus johtaa kokonaisuudessaan kuitenkin uudisrakentamisen energiatehokkuusvaatimusten pienentymiseen silloin, kun kohteeseen hankitaan uusiutuvaa energiaa.

Asetuksen tavoitteet päästöttömyydestä ja energian kulutuksen vähentämisestä ovat ristiriitaisia, koska asetusten kokonaisuudessa sekoitetaan energiamuodon hankinta ja energiatehokkuus toisiinsa. Alueella, jossa uusiutuvan energian osuus kaukolämmössä on suuri, voi tulevaisuudessa rakentaa energiatehokkuudeltaan huomattavasti heikomman kohteen verrattuna kaupunkiin, jossa uusiutuvan energian osuus kaukolämmössä on pienempi. Asiantuntijoiden tekemien laskelmien perusteella ehdotus mahdollistaa energiatehokkuudeltaan yli 10 % heikompien kohteiden rakentamisen ja kokonaisuudessaan uudisrakentamisen energiatehokkuusvaatimusten alentamisen uusiutuvaa energiaa hankkimalla. Tämä voisi olla perusteltua ainoastaan poikkeustapauksissa. Rakennusten päästöttömyyteen vaikuttavat energian uusiutuvuuden ohella ennen kaikkea

rakennusten käyttöikä ja kierrätettävyys. Niihin puolestaan vaikuttavat ylläpidettävyys, vikasietoisuus ja korjauskelpoisuus. Pitkän käyttöiän tärkein tekijä Suomen ilmastossa on rakenteiden kuivumiskyky.

Yhteiskunnallisesti tärkeä tavoite on energiatehokkuus ja energian käytön vähentäminen. Lisäenergian, olipa se sitten uusiutuvaa tai uusiutumatonta, maksaa kuluttaja ja energian hinta yleensä kohoaa, kun energiankulutus nousee. Kolmen asetuksen kokonaisuus ei muodosta aiempaa terävämpää ajuria energiankulutuksen vähentämiselle.

Energiatodistus ja energialuokka eivät enää kuvaa rakennuksen energiatehokkuutta vaan siihen tehtyjä energian hankintasopimuksia. Tilanteesta seuraa, ettei energiatodistuksen perusteella enää jatkossa voi arvioida rakennuksen energiankulutusta esimerkiksi asuntokaupan yhteydessä. Koska myös vihreä rahoitus on yleensä sidottu E-lukuun, muutos voi horjuttaa koko järjestelmän uskottavuutta ja hankaloittaa energiatehokkuuden taloudellisia kannusteita.

Eri alueilla sijaitsevat kiinteistöt olisivat tulevaisuudessa eriarvoisessa roolissa energiamääräysten näkökulmasta riippuen siitä, onko niiden mahdollista hyödyntää esimerkiksi uusiutuvaa energiaa käyttävää kaukolämpöä tai maalämpöä.

Esitetyssä muodossa on suuri todennäköisyys, että syntyy sekavaa lainsäädäntöä. Esimerkiksi hiilijalanjalan laskennassa käytetään eri rakennusluokkia kuin ilmastaselvitystä laadittaessa.

Energiatodistuksen muutosten sekavuutta lisää ehdotettu käytönaikaisten kasvihuonekaasupäästöjen (4a§) laskenta ja raja-arvot. Sekavuutta aiheuttaa se, että laskenta ja raja-arvot poikkeavat ilmastaselvityksen laskennasta ja hiilijalanjalan raja-arvoista. Käytönaikaisen kasvihuonepäästön raja-arvot (4b§) ovat hämmentävän suuria suhteessa ilmastaselvitykseen. Esimerkiksi (Luokka 2) asuinkerrostalon, jossa on asuinkerroksia vähintään kolmessa kerroksessa, raja-arvo on 7,0 kgCO₂e/(m² a). Käytännössä joudutaan tekemään useita päällekkäisiä laskelmia, mikä kuormittaa niin suunnittelijoita kuin rakennusvalvontaa. Laskentaa tulee selkeyttää ja tehdä siitä tarkoituksenmukaista. Kaksin- ja kolminkertaisen laskennan sijaan tulisi pyrkiä yhteen laskentatapaan.

Tässä vaiheessa on parasta keskittyä pohtimaan tarkkojen raja-arvojen sijaan sitä, millä mekanismeilla laskentaa toteutetaan ja onko se toimiva. Raja-arvojen voi aina kiristää, mutta laskentamekanismi on todennäköisesti pitkäikäisempi. Pitäisi välttää sitä, että lainsäädännön tuodessa uusia elementtejä käyttöön, vanhat jäävät päälle ja syntyy päällekkäisiä ohjausrakenteita. Pitäisi luopua jostakin, että ohjattaisiin kokonaisvaltaisemmin vähemmillä tunnusluvuilla. Tässä ei olla nyt onnistuttu. Kokonaisuus on sekava ja sitä on vaikea hahmottaa. Lainsäädännön tulee tuottaa selkeää ja ymmärrettävää toimintakulttuuria. Asetusten selkeyttä tulisi parantaa, jotta niiden tulkinta ja hyödyntäminen alalla olisi helpompaa.

Ehdotamme, että asetusten valmistelua jatketaan tarkemmalla vaikutusarvioinnilla. Lainsäädännön vaikutukset rakennuskannan todelliseen kokonaisenergiankulutukseen ja todellisiin päästöihin on tärkeää arvioida perustelumuistioita huolellisemmin. Vain näin voidaan varmistaa, että kokonaisuus vastaa direktiivin alkuperäisiin tavoitteisiin.

Helsingissä 15.6.2025

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry

Rakennussuunnittelun toimikunnan puolesta,

Heini Korpelainen,

erityisasiantuntija, SAFA

Suomen Arkkitehtiliitto SAFA on suomalaisten arkkitehtien ammatillinen ja aatteellinen yhteisö, joka toimii arkkitehtuurin ja laadukkaan elinympäristön puolesta. Arkkitehtiliittoon kuuluu 3800 arkkitehtia ja arkkitehtiopiskelijaa. SAFA mm. julkaisee Arkkitehti-lehteä ja jakaa vuosittain palkintoja – näkyvimpänä niistä Arkkitehtuurin Finlandia -palkinto sekä tarjoaa asiantuntijapalvelua arkkitehtuurikilpailujen järjestäjille. SAFA on Akavan jäsenjärjestö ja Euroopan arkkitehtineuvoston (ACE) jäsen.

Korpelainen Heini
Suomen Arkkitehtiliitto - Rakennussuunnittelun toimikunta